BOGREOLEN

ANMELDELSE

Dele-økonomien vil kun vokse

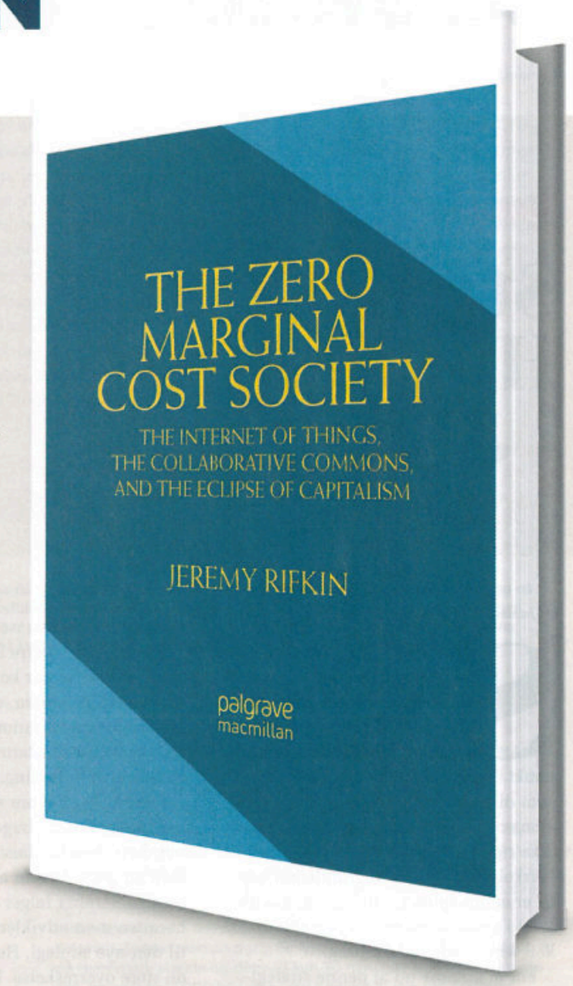

Den amerikanske tænker Jeremy Rifkin mener, at ***kapitalismen, som vi kender den, er på vej mod opløsning.*** Det betyder nye ledelses- og organisationsformer. Og det vil komme både mennesker og miljø til gavn.

Af ***Bo Heimann***, journalist og M.A. Ledelses- & Organisationspsykologi

Det marked, som dagens virksomheder opererer i, er formentlig på vej mod opløsning. Kapitalismen, som vi kender den, er nemlig ved at bukke under.

Det mener den amerikanske tænker Jeremy Rifkin. Han spår i hans seneste bog *The zero marginal cost society*, at kapitalismen om blot 40 år ikke længere vil være styrende. Og det er ikke kun fordi, at stressede medarbejdere og udnyttelsen af dyr og miljø vil kræve en forandring. Men fordi der i kapitalismen er et iboende paradoks, der nu er ved at komme op til overfladen.

Udbud og efterspørgsel vil balancere hinanden på et frit og effektivt marked, har den liberalistiske grundlov prædiket siden Adam Smith. Når en virksomhed udkonkurrerer de andre og opnår næsten-monopol, så går denne idé om balance dog tabt. Det er set mange gange. Indtil nu dog kun midlertidigt. På et eller andet tidspunkt har en konkurrent fundet en måde at bryde næsten-monopolet på, og der bliver igen konkurrence på markedet.

Marginalerne der forsvandt

Men hov! Det er her, at Rifkin sætter fingeren ned og peger på bogbranchen, musikbranchen, områder inden for kommunikation og underholdning: Varerne er blevet stort set gratis, og alle har mulighed for selv at producere. Hvad handler det om? Og hvad får det af betydning?

Det handler om, at de grundlæggende udgifter til at producere er blevet så lave, at det er blevet meget svært at skabe de marginer, der leder til overskud. Og uden overskud er der ikke megen kapitalisme tilbage. Farvel marked! Og Rifkin peger på, at udviklingen vil fortsætte. Med 3D-print vil vi kunne producere flere og flere produkter og varer selv; med grøn energi vil vi i større grad kunne producere strøm og varme selv; qua internettet kan vi tage videregående uddannelser næsten-gratis via webinarer med de bedste undervisere; med stadig kraftigere internetforbindelser vil flere og flere services kunne trækkes billigere og billigere hjem etc.

Det samarbejdende fællesskab

Samtidigt vil vi begynde at dele det allerede producerede mere og mere – som vi kender det i dag fra dele-biler og bolig-bytte. Adgang til de tre hjørnesten i udviklingen – kommunikationsmidler, energi og logistik – er på vej til at blive allemandseje. Og dele-økonomien er kun lige begyndt. Markedet, som det har fungeret i den kapitalistiske æra, vil svinde ind. Det *samarbejdende fællesskab*, som Rifkin har døbt det, vil vokse.

Formålsdrevne virksomheder

Rifkin har også denne gang skrevet en bog, der rækker ind over både sociologi og psykologi. Han trækker tråde tilbage til før-kapitalistiske tider og formår at forklare, hvordan tekniske landvindinger har skabt forandringer på markedet, der igen har krævet ændret tænkning.

Han viser, hvordan presset på kapitalismen i dag også er et pres på den tænkning, kapitalismen er vokset ud af. Gamle sandheder om konkurrence, alle-mod-alle, viden er magt, adskilthed og enhver er sig selv nok, er på vej ud. Hvad der er på vej ind er open source innovation, fællesskaber, gennemsigtighed, dele- og bytte-ordninger samt forståelse for altings indbyrdes afhængighed. Dette er det nye paradigme, som dele-økonomien er rodfæstet i.

I organisationer, hvor den nye tænkning vinder ind, vil virksomhedens formål snart være bestemmende for strategien. Beskyttelse mod angreb fra konkurrenter vil ikke længere få lov til at udstikke kursen. En grundlæggende overbevisning vil være, at profit følger når der fokuseres på formålet.

Organisationen vil være 'et væsen med et formål', og 'konkurrence-tænkning' vil være uinteressant. Hvis det tjener formålet, vil man samarbejde med konkurrenterne.

Nye organisationskulturer

Ifølge Rifkin står vores organisationer over for tilsvarende forandringer. De kendte hierarkier og enorme lønforskelle vil flade ud. Strategier, der hidtil er blevet lagt af en lille topledelse, vil snart fødes ud af organisationens kollektive visdom. Produkter vil ikke længere produceres ud fra forbrugerundersøgelser, men defineres af formål og intuition. Leverandører og samarbejdspartnere vælges ud fra om, hvorvidt de deler formål. Marketing vil ganske enkelt være: Det er dette, vi ønsker at tilbyde verden.

Rifkin ser en fremtid rundt om hjørnet med bl.a. selvkørende teams, færre niveauer af ledere og stabsfunktioner inkorporeret i det enkelte team. Han remser op: Vidensdeling på tværs, tillid frem for kontrol, tryghed frem for frygt, forenklede procedurer og systemer og genuine oplevelser af at kunne bidrage autentisk uden at skulle gemme dele af sig væk og/eller lyve for at være en del af organisationen.

Rifkin har skrevet en tankevækkende bog, der beskriver en ny økonomisk verdensorden. Han væver teknologiske landvindinger, udviklinger på markedet, ledelsesteorier og sociologiske konsekvenser sammen, så det giver fornuft og viser, hvordan den ny orden vil opstå. Meget inspirerende. Fremtiden ser anderledes ud efter endt læsning. ■

"Hvad der er på vej ind er open source innovation, fællesskaber, gennemsigtighed, dele- og bytte-ordninger samt forståelse for altings indbyrdes afhængighed"

FAKTA

JEREMY RIFKIN, f. 1945, er uddannet i økonomi fra University of Pennsylvania Wharton School, hvor han siden 1994 har været lektor på deres Business Executive Education Program. Han har været rådgiver for Den Europæiske Union de sidste ti år.

The Zero Cost Marginal Society – the internet of things, the collaborative commons and the eclipse of capitalism. Palgrave/Macmillan, New York, 2014.